

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН СУДЬЯЛАР КОЛЛЕГИЯСЫНЫН
АНЫКТАМАСЫ**

Памирбек Жакыпбаевич Ыманбековдун кызыкчылыгын көздөгөн Амангелди
Мурзатович Молдобаевдин кайрылуусун өндүрүшкө
кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө

2021-жылдын 12-январы

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын төмөнкү курамы: Л.П. Жумабаев, Ж.А. Шаршеналиев, Ж.И. Саалаев, катчы С.А. Джолгокпаеванын катышуусунда, Памирбек Жакыпбаевич Ыманбековдун кызыкчылыгын көздөгөн Амангелди Мурзатович Молдобаевдин кайрылуусун карап чыгып, төмөнкүлөрдү

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2020-жылдын 30-ноябрында П.Ж. Ыманбековдун кызыкчылыгын көздөгөн А.М. Молдобаевдин Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин өзгөчө бөлүгүндөгү айыпталуучуларга карата колдонулуучу жаза категориялары Кыргыз Республикасынын Конституциясынын экинчи главасынын беренелерине карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Кайрылуу субъектисинин пикиринде, ар бир адам ажыратылгыс жашоо укугуна ээ жана кыйноолорго, адамгерчиликсиз, мыкаачылык же кадыр-баркты басмырлаган мамилеге же жазалоого туш болушу мүмкүн эмес. Ошондой эле, арыздануучу жарандык-укуктук милдеттенмелерди аткарбай койгондугу үчүн эч ким эркиндигинен ажыратылып, ар бир адам мыйзамда

каралган тартипте кылмыш жасагандыгы далилденмейинче жана соттун чечими мыйзамдуу күчүнө кирмейинче, кылмыш жасаганга күнөөлүү болуп саналбайт деп белгилейт. Бул принциптин бузулушу материалдык жана моралдык зыяндын орду сот аркылуу толтуруп берилүүгө негиз болуп саналат.

А.М. Молдобаевдин айтымында, эч ким өзүнүн күнөөсүздүгүн далилдөөгө милдеттүү эмес. Күнөөлүү экенине карата ар кандай шектенүү айыпталуучунун пайдасына чечмеленет. Ар ким өз укугун жана эркиндигин мыйзам менен тыюу салынбаган бардык ыкмалар менен коргоого укуктуу.

"Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусу жөнүндө" конституциялык Мыйзамдын 14-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык судья кылмыш жасаган жеринде кармалгандан башка учурларда кол тийбестик укугуна ээ жана кармалууга жана камакка алынууга, тинтилүүгө же жекелей текшерүүгө кабылууга тийиш эмес. Кылмыш жасаганынын шектүүлүгү боюнча кармалган же башка негиз боюнча же болбосо кайсы бир укук коргоо органдарына мажбурлап алынып келинген судья, эгерде кармалган учурда бул судьянын инсандыгы белгилүү болушу мүмкүн болбосо, анын инсандыгы аныкталгандан кийин токтоосуз бошотулууга тийиш.

Өтүнүчтүн автору айыпталуучуларга карата соттор тарабынан жаза колдонууда, бир укуктуу бузгандыгы үчүн бир жаза эмес, үч түрдүү жаза белгиленип, алардын укуктары жана эркиндиктери тепселенип жатат деп эсептейт. Мисалы, Сузак райондук сотунун 2020-жылдын 9-октябрындагы өкүмү менен П.Ж. Ыманбеков Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин 325-беренесинин 3-бөлүгүнүн 2-пункту менен күнөөлүү деп табылып, эки жыл мөөнөткө белгилүү бир кызмат ордун ээлөө укугунан ажыратуу менен 8 (сегиз) жылга эркиндигинен ажыратылып, эсептик көрсөткүчтүн 900 (тогуз жүз) өлчөмүндөгү айыпка кириптер кылынган. Ушуга байланыштуу, кайрылуу субъектиси соттун мындай өкүмдөрү айыпталуучулардын конституциялык укуктарын одоно түрдө бузуп, бир эле жосун үчүн алар үч жолу жазаланып жатканы мыйзамсыз деп эсептейт.

Мындан тышкары, арыздануучу 1948-жылдын 10-декабрында кабыл алынган Адам укуктарынын жалпы декларациясынын айрым бир ченемдик жоболоруна (3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12-беренелерине) шилтеме жасоо менен, Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин өзгөчө бөлүгүндөгү айыпталуучуларга карата колдонулуучу жаза категориялары Кыргыз Республикасынын Конституциясынын экинчи главасынын беренелерине карама- каршы келет деп табууну суранат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы кайрылууну изилдеп чыгып, "Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө" конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде текшерүүнү жүргүзгөн судья Л.П. Жумабаевдин маалыматын угуп, төмөнкү тыянакка келди.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 7-бөлүгүнө ылайык Конституция тарабынан таанылган укуктар жана эркиндиктер мыйзам же башка ченемдик укуктук актылар тарабынан бузулуп жатат деп эсептесе, ар бир адам алардын конституциялуулугун талашууга укуктуу.

Ошондой эле, Конституциянын аталган ченемин мааниси боюнча мындан ары уланткан "Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө" конституциялык Мыйзамдын 20-беренесинин 1-бөлүгүнүн 1-пунктунда дагы жеке же юридикалык жак (жактар), эгерде ал Конституцияда таанылган анын укуктары жана эркиндиктери мыйзамдарда жана башка ченемдик укуктук актыларда бузулган деп эсептесе, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына кайрылууга укуктуу деп көрсөтүлгөн.

Бирок, кайрылуу субъектиси өзүнүн өтүнүчүндө жалпы юрисдикциядагы соттордун, анын ичинде Сузак райондук сотунун Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин негизинде кабыл алган актысы менен

ар түрдүү таризде макул эместигин жана анын мыйзамсыз экендигин жүйө катары келтирген.

"Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө" конституциялык Мыйзамдын 25-беренесинин 3-бөлүгүнүн 9-пунктуна ылайык кайрылууда кайрылуучунун коюлган маселе боюнча көз карашы жана аны Конституциянын ченемдерине шилтеме менен укуктук негиздемеси көрсөтүлүүгө тийиш.

Ошол эле убакта, арыздануучу өз кайрылуусунда Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин өзгөчө бөлүгүндөгү конкреттүү ченемдик жоболорду, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Конституциясы менен кепилденген адамдын жана жарандардын кайсы укуктары жана эркиндиктери бузулуп жаткандыгын көрсөткөн эмес жана жалпысынан Кыргыз Республикасынын Конституциясынын экинчи главасын эле белгилөө менен чектелген.

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 24-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык, ишти конституциялык сот өндүрүшүнүн алкагында кароого мыйзамдын, башка ченемдик укуктук актынын, Кыргыз Республикасы үчүн күчүнө кире элек эл аралык келишимдин же Конституцияга өзгөртүүлөр тууралуу мыйзамдын долбоорунун Конституцияга ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу негиз болуп эсептелет.

Ал эми соттук тажрыйбанын конституциялуулугуна, анын ичинде жалпы юрисдикциядагы соттор тарабынан процесстик укуктун ченемдери туура колдонгондугуна байланышкан маселелерди кароо Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын ыйгарым укуктарына кирбейт.

"Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө" конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1 жана 4-пункттарына ылайык, эгерде кайрылуу таризи жана мазмуну боюнча аталган конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык

келбесе жана анда билдирилген талап Конституциялык палатанын кароосуна караштуу болбосо, судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат.

Жогоруда келтирилген тыянактардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 1 жана 4-пункттарын жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы

А Н Ы К Т А Д Ы:

1. Памирбек Жакыпбаевич Ыманбековдун кызыкчылыгын көздөгөн Амангелди Мурзатович Молдобаевдин өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылсын.

2. Келтирилген өтүнүч жана ага тиркелген материалдар арыз берүүчүгө кайтарылып берилсин.

3. Аныктама Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттанылышы мүмкүн.

Судьялар коллегиясы:

Л.П. Жумабаев

Ж.А. Шаршеналиев

Ж.И. Саалаев